

Landstingsstyrelsens förslag till beslut

Motion 2009:37 av Jan Strömdahl m.fl. (V) om ekologiskt fotavtryck för Stockholmsregionen

Föredragande landstingsråd: Gustav Andersson

Ärendet

Motionärerna föreslår landstinget redovisa uppgifter om ett aktuellt ekologiskt fotavtryck för Stockholmsregionen.

Förslag till beslut

Landstingsstyrelsen föreslår landstingsfullmäktige besluta

att anse motionen besvarad.

Klimatfrågan är en av vår tids största utmaningar och en prioriterad fråga för Stockholms läns landsting. Därför verkar landstinget för att minska vår klimatpåverkan. Landstinget bedriver ett av de mest omfattande, ambitiösa och framgångsrika miljöarbetena i Sverige.

Landstinget verkar tillsammans med länets kommuner, Länsstyrelsen i Stockholms län, Kommunförbundet i Stockholms län och andra regionala aktörer för att den regionala utvecklingsplanen, RUFSS 2010, genomförs. På detta sätt påverkar landstinget den långsiktiga utvecklingen kring hållbarhet i regionen. RUFSS 2010 driver frågor som verkar för en resurseffektivare, mer hälsofrämjande region med mål för minskad klimatpåverkan som sträcker sig till 2050.

Bilagor

- 1 Motion 2009:37
- 2 Tf landstingsdirektörens tjänsteutlåtande

2011-04-07

Behandling i landstingsstyrelsen

Landstingsrådsberedningen behandlade ärendet den 8 juni 2011.

Landstingsstyrelsen behandlade ärendet den 21 juni 2011.

Vid behandlingen i landstingsstyrelsen yrkades bifall dels till landstingsrådsberedningens förslag, dels till MP- och V-ledamöternas förslag.

MP- och V-ledamöterna reserverade sig:

”Landstingsstyrelsen föreslår landstingsfullmäktige besluta *att* bifalla motionen, *att* initiera en kunskapsöversikt i enlighet med tf landstingsdirektörens tjänsteutlåtande och motionens intentioner.

De modeller som idag används för beräkning av stockholmsregionens klimatpåverkan är begränsade och missvisande. Den klimatpåverkan per capita som anges i bl.a. RUF5 2010 tar inte hänsyn till invånarnas hela livsstils-mönster, utan med i beräkningarna finns enbart sådant som produceras och konsumeras inom regionens geografiska gränser.

Vi ser därför positivt på förslaget att initiera en kunskapsöversikt som ett första steg mot införandet av en metodik som på ett mer rättvisande sätt beskriver regionens miljö- och klimatpåverkan. En sådan metodik skulle kunna utgöras av Det globala fotavtrycket i enlighet med motionens förslag. Vi ser det som mycket angeläget att arbetet med en sådan kunskapsöversikt prioriteras i verksamhetsplaneringen för 2012.

Det globala fotavtrycket är en internationellt erkänd metod för att mäta hur vi påverkar miljön genom vår livsstil. Såsom anges i tjänsteutlåtandet tar metoden hänsyn till både transporter och matproduktion, samt assimilation av avfall och utsläpp. Enligt Global Footprint Network utgörs drygt hälften av mänsklighetens totala fotavtryck av utsläpp av koldioxid, medan resten består av andra miljöpåverkande delfaktorer. Det är därför viktigt att den metod som väljs inte begränsas till att enbart mäta regionens koldioxidutsläpp utan också konsumtionen av odlad mark, skog, fiskevatten och bebyggelse. Allt detta påverkar klimatet.”

Ärendet och dess beredning

Jan Strömdahl m.fl. (V) har i en motion (bilaga), väckt den 8 december 2009, föreslagit landstingsstyrelsen föreslå landstingsfullmäktige besluta *att* landstingsstyrelsen med hjälp av internationellt erkända metoder tar fram uppgifter om regionens fotavtryck och hur det utvecklats över tid, *att* detta

LS 0912-1037

material läggs till grund för en beskrivning av målen för Stockholmsregionen, *att* det långsiktiga målet ska vara en hållbar Stockholmsregion - inom ramen för ett jordklot.

Tillväxt- och regionplaneringsutskottet har den 10 maj 2011 föreslagit landstingsstyrelsen föreslå landstingsfullmäktige besluta *att* anse motionen besvarad.

”Eftersom RUFSS 2010 i huvudsak anger regionens klimatpåverkan med utgångspunkt från den produktion och konsumtion som sker inom länet anser utskottet att det skulle vara värdefullt att även beskriva hur regionen påverkar klimatet i ett bredare globalt perspektiv och med utgångspunkt från regioninvånarnas hela livsstilsmönster.

Utskottet anser att ett sådant arbete måste inledas med en kunskapsöversikt för att utreda begreppen och klargöra vilken metod som bäst kan beskriva Stockholmsregionens klimatpåverkan per invånare och i längden bidra till att regionen minskar sin globala klimatpåverkan. Det får övervägas om framtagande av en sådan kunskapsöversikt ryms bland prioriterade aktiviteter inför 2012 års verksamhetsplanering.”

MP-ledamoten reserverade sig till förmån för sitt förslag *att* bifalla motionen.

”I dagens globaliserade värld är det uppenbart att den miljöpåverkan som varje enskild individ har är inte lokalt begränsad. Exempelvis produceras en majoritet av de produkter som konsumeras av stockholmarna inte i länet, utan i andra delar av landet och världen. Idag beräknas genomsnittsvensken använda resurser som motsvarar tre hela jordklot. För att det regionala miljöarbetet ska vara trovärdigt och leda till en hållbar Stockholmsregion måste arbetet utgå ifrån ett globalt helhetsperspektiv. Målet är uppenbart, att begränsa resursförbrukningen till vad ett jordklot klarar av.

Att mäta ekologiskt fotavtryck i Stockholmsregionen enligt de modeller som finns framtagna är ett bra sätt att få en överblick av vilka åtgärder och insatser som landstinget måste ta för att Stockholmsregionen ska vara långsiktigt hållbar. En kunskapsöversikt och metodutredning för detta arbete ska prioriteras som aktivitet för 2012 års verksamhet och genomföras inom ramen för det fortsatta RUFSS-arbetet.”

Tf landstingsdirektörens tjänsteutlåtande har den 7 april 2011 bifogas (bilaga).

Bilagor

Motion 2009:37

Stockholms Läns Landsting har ansvaret för klimat- och miljöfrågor vad gäller de egna verksamheterna, huvudsakligen vård och kollektivtrafik. Det bedrivs också ett framgångsrikt arbete inom ramen för successivt utvecklade miljöprogram.

Den egna verksamheten är dock av begränsad betydelse om man ser till utsläpp och resursutnyttjande i hela regionens geografiska område. Och landstinget har ett delansvar för dessa frågor inte minst genom den regionala utvecklingsplaneringen.

Diskussionen om klimat och miljö har blivit intensivare ju mer medvetandet vuxit om dessa frågor betydelse för en gemensam framtid på jorden. Det talas om klimatneutralitet, miljöanpassning och hållbar utveckling, men det hänvisas sällan till gemensamma, allmänt erkända och mätbara utgångspunkter. Detta framstod tydligt vid seminariet Hur skapa klimatsmarta regioner och landsting som miljöavdelningen bjöd in till 2009-12-03. En sådan gemensam och vetenskapligt grundad utgångspunkt skulle kunna vara det ekologiska fotavtrycket, något som representanterna för SKL och Västra Götalandsregionen uttryckte ett starkt intresse för.

Det ekologiska fotavtrycket beräknas för världens alla länder genom ett vetenskapligt samarbete under ledning av Global Footprint Network. Det är ett mått på hur mycket mark och vatten som går åt för att producera landets resurser och ta hand om avfallet per person. Globalt överskreds jordens resurser 2005 med 30 % och utsläppen av koldioxid motsvarade drygt hälften av det totala fotavtrycket. Det växande överskridandet beror på alltför stora utsläpp och en överkonsumtion i de rikare länderna och det resulterar i en global uppvärmning och klimatförsämringar. Sverige hade år 2005 ett ekologiskt fotavtryck om 5,1 hektar per person och det motsvarar resurserna från 2½ jordklot. Det är WWF (Världsnaturfonden) som vartannat år presenterar och förklarar de ekologiska fotavtrycken.

Med samma metodik kan det ekologiska fotavtrycket beräknas för en del av ett land, t.ex. en region eller en kommun. I liten skala har det prövats av några kommuner. Vi föreslår att landstingsstyrelsen ges i uppdrag att med hjälp av Global Footprint Network och WWF redovisa ett så aktuellt ekologiskt fotavtryck som möjligt. En sådan redovisning gör det möjligt att avläsa hur olika delfaktorer påverkar vårt fotavtryck och utifrån detta kan man få en klarare bild av var det är viktigast att vidta åtgärder.

För alla regioners och nationers del måste det övergripande och långsiktiga målet vara att inte överskrida ett ekologiskt fotavtryck som motsvarar ett

LS 0912-1037

jordklot. Detta är en nödvändighet om klimatförändringarna ska kunna bemästras på ett rättvist sätt och om man ska kunna tala om en hållbar utveckling.

Landstingsfullmäktige föreslås besluta

att landstingsstyrelsen med hjälp av internationellt erkända metoder tar fram uppgifter om regionens fotavtryck och hur det utvecklats över tid,

att detta material läggs till grund för en beskrivning av målen för Stockholmsregionen,

att det långsiktiga målet ska vara en hållbar Stockholmsregion - inom ramen för ett jordklot.

Stockholm den 8 december 2009

Jan Strömdahl

Gunilla Roxby Cromvall

Birgitta Sevefjord

Håkan Jörnehed

Sverre Launy

Mats Skoglund

Kerstin Pettersson

Thomas Magnusson

Necla Bora

Saime Bilici

Tf landstingsdirektörens tjänsteutlåtande

Förvaltningens förslag och motivering

Bakgrund

Jan Strömdahl m.fl. (V) har i en motion beskrivit att Stockholms läns landsting, förutom det ansvar man har för klimat- och miljöfrågor i den egna verksamheten, även har ett delansvar för hela regionen (det geografiska området) genom den regionala utvecklingsplaneringen.

I motionen hänvisar Jan Strömdahl m.fl. (V) till metoden ”Ekologiskt fotavtryck” som beräknas för världens länder genom *Global Footprint Network*. Denna metod räknar ut hur stor areal mark och vatten som varje land utnyttjar genom sin livsstil, dvs för att producera resurser och ta hand om avfall. Med hjälp av måttet kan man visa hur olika världens länder utnyttjar resurserna på jorden, och metoden visar även på att varje år överskrids jordklotets resurser alltmer.

Denna metodik skulle enligt motionen även kunna användas för att beräkna Stockholmsregionens fotavtryck. Jan Strömdahl m.fl. (V) föreslår därför att landstingsstyrelsen ges i uppdrag att redovisa ett aktuellt ekologiskt fotavtryck med hjälp av *Global Footprint Network* och *WWF* (Världsnaturfonden). En sådan redovisning skulle göra det möjligt att avläsa hur olika delaktorer påverkar avtrycket och skapa en bild av var det är viktigast att sätta in åtgärder. Det långsiktiga målet bör enligt motionen vara att inte överskrida ett ekologiskt fotavtryck som motsvarar ett jordklot.

Överväganden

I RUFSS 2010 beskrivs idag regionens klimatpåverkan utifrån de resurser som förbrukas inom regionen. Men i detta finns varken de resor som görs utanför regionen, eller den import som görs av energi och varor med i beräkningarna för regionens klimatpåverkan per capita. Stockholmsregionen har en relativt sett låg klimatpåverkan i förhållande till andra övriga landet, men då är alltså inte hela stockholmarens klimatpåverkan inräknad utan enbart det som produceras och konsumeras inom regionens gränser.

Förvaltningen anser att det skulle vara värdefullt att även använda metoder som kan beskriva hur regionen och regionens invånare påverkar regionen ur ett globalt helhetsperspektiv – där hela stockholmarens livsstil tas med. Klimatfrågan är en global och mycket komplex fråga, därför är det viktigt att belysa den från flera aspekter.

Det ekologiska fotavtrycket är ett mått på hur mycket vi påverkar miljön genom vårt sätt att leva. Det beskriver hur stor ekologisk yta som krävs för att producera mat, transporter och bränsle m m och för att assimilera (ta hand om) avfall och utsläpp, och det uttrycks i den areal av förnyelsebara resurser

LS 0912-1037

som behövs för att försörja en människa eller ett land. Mätmetoden tar inte hänsyn till var produktionen äger rum, utan vem som ansvarar för konsumtionen. Jordens kapacitet beräknas vara ca 1,8 hektar per person, och idag har Sverige ett ekologiskt fotavtryck som motsvarar ca 5,9 hektar per person (enligt WWF).

Världsnaturfonden, WWF, rapporterar regelbundet om mänsklighetens ekologiska fotavtryck i Living Planet Report, LPR. Det finns också metoder för att beräkna det individuella ekologiska fotavtrycket, ett företags, en kommun eller en regions ekologiska fotavtryck. Göteborgs stads Miljöförvaltning har tagit fram en särskild nyckel för kommuner och bl a Göteborgs stad och Eskilstuna kommun redovisar sina ekologiska fotavtryck.

Det finns även ett antal varianter på ekologiska fotavtryck, t ex koldioxidavtrycket "Carbon Footprint" – som visar invånarnas klimatpåverkan, "Water Footprint" som beräknar miljöbelastningen på vattenresurserna och kemiska fotavtrycket. "Chemical Footprint" med fokus på kemikaliers användning.

Förvaltningen anser att ett första steg skulle vara att göra en kunskapsöversikt som diskuterar olika metoder som kan användas för att beskriva Stockholmsregionens klimatpåverkan per invånare och som ytterligare kan belysa vad landstinget kan göra för att fortsätta arbetet med att minska regionens klimatpåverkan och göra Stockholmsregionen till Europas mest attraktiva (och klimateffektiva) region.

Miljökonsekvenser av beslutet

I enlighet med landstingets miljöpolitiska program Miljösteg 5 har hänsyn till miljön beaktats och bedömningen är att det inte är relevant med en miljökonsekvensbeskrivning i detta ärende.